СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 232. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 5-го жовтня 1935. — VOL. XLIII. No. 232. Jersey City, N. J., Saturday, October 5, 1935. THREE CENTS

УРЯД ПРИГОТОВЛЯЄ ЗАБОРОНУ ДОВОЗУ АМУНІЦІЇ ВОЮЮЧИМ СТОРОНАМ

ВАШИНҐТОН. — Департамент стейту приготовляє урядову проклямацію для президента, якою уряд заронить вивіз з Америки зброї й амуніції як до Італії так і до Етіопії.

Департамент стейту конферує в цій справі телеграфічно й телефонічно з президентом Рузвелтом. Проклямація вже готова й буде опублікована, як тільки президент дасть приказ.

ПОЧИНАЮТЬ РУХ ПРОТИ ВОЄННИХ ПОЗИЧОК.

СІДАР ФОЛЗ (Айова).—Сенатор Джеральд Най видав публичний заклик до своїх виборців, щоб вони піддержали рух за законну заборону позичок воюючим сторонам.

„Американці хочуть мира", говорить заклик Ная. „Вони вже не хочуть більше такого досвіду, який мали у попередній війні та за 17 літ по війні".

Сенатор заповідає внесення на найближчій сесії конгресу, що збереться в січні, резолюції про заборону позичок воюючим сторонам.

ВІДГУКИ ІТАЛІЙСЬКО-ЕТІОПСЬКОЇ ВІЙНИ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК. — В округах міста, що мають поважне число Італійців і Муринів, приходить останніми часами зприводу війни Італії з Етіопією до поважних сутичок. Напруження між людьми італійського й муринського походження перекидається навіть між шкільну молодь. На тлі війни приходить між дітьми до бійок. Набє один одного, та на цім справа не кінчається: набитий кличе собі допомогу серед своїх краянів, побідник організує допомогу собі й виходить воєнка.

Дійшло до того, що міський уряд визначив спеціяльний відділ з 1,000 униформованих поліцаїв та 200 детективів, що мають старатися не допускати до подібних вибухів.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ЗЛОЧИНУ ПОШИРЯЄТЬСЯ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Чотиро-годинна конференція в справі злочинів покінчила в четвер свої праці. Ґубернатор стейту обіцяв скласти спеціяльну комісію, що має зібрати всі досвіди конференції та виробити плян ділання для стейтового уряду.

Нюджерзький губернатор Гофмен скликує до Трентону, столиці Ню Джерзі, краєву конференцію для боротьби проти злочинів, на дні 11-го й 12-го жовтня.

ПРОБУЮТЬ НАВЧАТИ НАРОД ПРО МЕДИЦИНУ.

НЮ ЙОРК. — „Нюйорська Медична Академія" завела першу в історії серію публичних відчитів про медицину.

На першім відчиті зявилося кого 1,000 слухачів. Д-р Юджін Пул, президент академії, пояснив, що відчити влаштовано в тій думці, що вони доведуть до кращого порозуміння між лікарями та широкою публикою. Він говорив, що лікарі не можуть покладатись виключно на ґазети щодо розголосу для їх праці, бо ґазети часто справи не представляють у правдивім світлі.

По кількох інших привітливих промовах виголосив д-р Волтер Кенон, професор медицини в Гарвардськім університеті, відчит про „мудрість тіла".

МАЛЯРІ ЗА БОЙКОТ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГРИЩ У НІМЕЧЧИНІ.

НЮ ЙОРК. — „Американське краєве товариство стінних малярів" ухвалило на своїх зборах відкинути запрошення взяти участь у малярській виставі, влаштованій зприводу олімпійських ігрищ у Берліні в 1936-тім році.

У мотивах резолюцій говориться, що бойкотується виставу в Німеччині для протесту „проти духової нетерпимости й душення вільної думки".

ЗНАЙШЛИ СИРОВАТКУ НА ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЖ.

ЛУИСВИЛ. — Д-р Рознов, професор медицини в Минесотськім університеті, виступав тут перед „стейтовим Кентокським Лікарським Союзом" з демонстраціями своєї сироватки, що, як він каже, лікує знаменито дитячий параліж.

Винахід справді на часі, бо в стейті Кентокі в багатьох громадах не відкрито шкіл через те, що в них шириться пошесть дитячий параліж.

БОРОТЬБА ЗА СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ.

АТЛАНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — На конвенції департаменту юній металевих робітників Американської Федерації Праці ухвалено резолюцію за організування робітників за фахами. Резолюція домагається, щоб усі юнії, зорганізовані на основі промислів, відпустили своїх фахових металевих робітників та дали їм приступити до фахових металевих юній.

Резолюція показує, що справа певно буде видвигнена на загальній конвенції Американської Федерації Праці, що збирається тут наступного тижня.

КЛОПІТ З ДАРУНКОМ.

Акварій у Ню Йорку має клопіт з ящіркою рідкої породи, яку подарував йому один мешканець Статен Айленду. Не маючи для неї приміщення, зоряд подарував її звіринцеви в парку Бронкс.

ВЖЕ НАВІТЬ САМИМ БОЛЬШЕВИКАМ ЗАБАГАТО!

Президія ЦІК-а гостро скритикувала діяльність органів совєтської юстиції. Вказано на страшний бюрократизм, що панує в судах. Судові власти цілком не рахуються з почуттями людяности й дійсної правної обективности.

Хто то говорить про... людяність?...

ДБАЮТЬ ЗА ЧУЖІ РИНКИ.

Інспекторат пристані в Антоніні (Бразилія) задержав 230 мішків герви (чаю), бо в герві було більше патичків, ніж це дозволено законом. Уряди Парани і Санта Катарини ведуть строгу перевірку висилок герви, щоб на заграничні ринки не допустити злої якости.

ВБИВСТВО ПОЛІЦАЯ.

Два незловлені досі справники застрілили в селі Мстишині на Луччині команданта постерунку поліції в Лаврові, А. Курилка, що їх хотів вилеґітимувати, коли вони ходили по селі.

ПОГОНЯ ЗА ВЛОМНИКОМ ДАХАМИ ВУЛИЦІ.

В Чернівцях відбулася цікава погоня за одним вломником, що хотів закрасти білля зо стриху при вул. Бранковяну ч. 4. Одна служниця повідомила поліцію, що якийсь осібняк краде білля. Коли прибула поліція, почав той утікати дахами, вкінці скочив на одно дерево й не хотів злізати, не зважаючи на напімнення поліції. Закликано вогневу сторожу, що пустила воду на злочинця. Тоді той рішився, скочив із дерева й притім зломив собі одну ногу. Його перевезено до лічниці.

КАРНА ЕКСПЕДИЦІЯ НА ЛЮДОЇДІВ.

Голяндська влада влаштувала карну експедицію на острови Молюки (між островами Целебес і Новою Ґвінеєю), де місцеве населення управляє на великі розміри людоїдство. Тубільці нападають на чужинців, що наближаються до берегів, убивають їх і несуть у глибину краю, де їх пожирають. З особливим завзяттям полювали на людей білої раси. Голяндське військо окружило кілька осель людоїдів і зловило кількасот осіб, які покарано на місці. Тепер іде експедиція на друге племя людоїдів, серед яких згинули три американські туристи.

ІНТЕЛІҐЕНТНІ МАЛПИ.

Англійський дослідник Віліям Бейкер, що вернувся з Африки, впевняє, що в оселі бельгійського Конга, Умбагалі, надибав ватагу малп, яка видавала звуки зовсім як вистріли рушниць. Він ствердив, що малпи ці прислухувались довший час, як європейські мандрівники полювали на всяку звірину. Коли малпи запримітили, що на відгомін „бум-бум" звірі падають неживі та втікають у переполоху, почали вони робити те саме, щоб відстрашити людей.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У середу вечором помер нагло в Раковей Біч Госпитал у Раковей Біч, на Лонг Айленді, широко відомий український громадянин **Микола Костів**.

Походив він зі села Серники, рогатинського повіту, де родився 49 літ тому. До Америки приїхав у 1910-тім році та поселився вперше в місті Рочестер. Тут він почав брати скоро живу участь у всякій народній роботі. В 1915-тім році став членом Українського Народного Союзу й ніколи з нього не виступав.

У наступному році переїхав з Рочестеру до Озовн Парку на Лонг Айленді, де жив уже постійно до смерти. Тут він далі займався живо народньою роботою, брав активну участь у всяких представленнях, концертах, виступах, демонстраціях, вічах тощо. Не було просто ніякої збірки на народні цілі, на яку не пішлиб щедрі жертви з кишені Костева, запрацьовані тяжкою фізичною працею. Він перейматься живо долею й недолею українського народу, а що в Україні більше недолі, то й життя Костева було більше сумне, ніж радісне.

Він брав живу участь у ріжних товариствах та був діяльним членом Горожанського Клюбу. Багато праці присвячував Українському Народному Союзови та піддержував організацію своєю безкорисною працею. Його вибирано делеґатом на конвенції цієї організації.

Був він одним з тих нечисленних українських іміґрантів, що вважають своїм обовязком відкликнутися писаним словом на кожду публичну справу. Читачі „Свободи" знають його добре з його дописів, котрих він посилав у ґазету багато й правильно. Микола Костів мав дуже живу память усього того, що він пережив, і цими споминами з молодих літ він переплітав кождий допис, бо з кождого життєвого досвіду в минулому він пробував знайти для себе відповідну науку для дальшого життя. В цьому напрямку його смерть є невіджалуваною втратою.

Вмираючи, лишив вдову Марію та двох синів, Йосифа й Теодора.

Похорон відбудеться в суботу, в 9-тій годині рано, з похоронного заведення Саймонсона, на розі 95-тої вулиці й Джером Евені, в Озовн Парк, Лонг Айленд, на цвинтар св. Івана, Метриполитен та Вудгейвен Булевард, у Джемейці.

СПОСІБ НА ЖІНКИ І НА ЧОЛОВІКІВ.

У китайськім місті Пейпінґ робітники, що втратили заробіток, почали заставляти своїх жінок по льомбардах. Власники льомбардів уживають цих жінок як служниць тільки за харч. Бувають випадки, що жінки не хотять вертатись до своїх чоловіків. Чоловіки інтервеніюють перед владою, але закони є проти них: вони мусять по доброму переконувати своїх жінок, щоб вернулись до них.

ЧЕХІЗАЦІЯ ШКІЛЬНИЦТВА НА ЗАКАРПАТТІ.

В іршавській окрузі перемінено в останньому часі на чеські 5 досі українських шкіл.

„УЩАСЛИВИЛИ" УКРАЇНУ...

Партвидат України віддав до друку два збірники українською мовою: „Ленін про Україну" і „Сталін про Україну". Оба збірники виходять під редакцією відомого „історика" Попова. В перший збірник увійшли всі промови-статті Леніна про українське питання, в другому — Сталіна.

Український нарід може почувати тепер себе вповні щасливим!...

ПОСВЯЧЕННЯ НАРОДНЬОГО ДОМУ.

В Будзанові, пов. Теребовля, відбулося посвячення фундаментів „Народнього Дому". По богослуженні відбувся похід при участи 2,000 людей. Пополудні відбувся фестин.

ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ.

Стрілом із револьвера вбито голову новогородівської ради, Свирдлова, що їхав на мотоциклі. Розслід органами наркомвнутрсправ (ҐПУ) показав, що це був терористичний акт. Свирдлов був ретельним прислужником московської влади. За це дістав по заслузі...

ЦІКАВІ ІСТОРІЇ.

В комуністичній партійній організації Харкова викрито низку зловживань. Виявлено, що секретар Дзержинського району пособляв вступови в партію „заклятих ворогів партії й совєтської влади". Усунено й віддано під суд визначних керівників місцевого партійного активу...

Дійсно — Сталінові ніяк не обійтися без чергової „чистки" на Україні... При закінченні минулої чистки влада виступила з урочистими заявами, що справи в компартії стоять добре та що всі „шкідники" зліквідовані... Як видно, вдалося це зробити ненадовго... Ці шкідники ростуть, як бадилля...

КЛЮБ НЕВДАЧНИКІВ.

У Лондоні заснували „Клюб авторів, яких висвистали", річ ясна, на премієрі їх пєс. Членами такого клюбу можуть бути молоді, ще невідкриті таланти, яких дебют закінчився таким ефектом. Член клюбу, який добився успіху на сцені, перестає автоматично бути членом. Не можуть бути членами клюбу автори, яких висвистать, але які мали колись уже успіх на сцені. Найгірше в ідеї такого товариства це те, що вона — стара. У 80-тих роках у Парижі зробили собі такий жарт відомі письменники Доде, Золя та Турґенєв, обєднавшись у гурт авторів, що не могли добитись успіху на сцені. Доде і Золя не мають цього успіху і досі, але Турґенєва як драматурга зреабілітували по смерти.

АЛЬКОГОЛЬ У БРАЗИЛІЇ.

Вибір алькоголю в Бразилії зроку на рік зростає. Перед у виробі алькоголю веде стан (стейт) Пернамбуко, що в 1932-33 р. виробив 14,210,580 літрів; опісля Сан Павло 10,150,621 літрів; Ріо 8,543,354 літрів. Виріб алькоголю в Бразилії ось так зростав: у році 1930-31 — 33,282,527 літрів; 1931-32 — 37,350,017 літрів; 1932-33 — 39,049,231 літрів. Якщо алькоголь не йде за границю, а тільки зуживається в краю, то населення щораз більше розпивається. Це може страшно відбитись на потомстві.

ІТАЛІЯ РОЗПОЧАЛА ВІЙНУ З ЕТІОПІЄЮ

Збомбардовано два етіопські міста і залишено 1,700 убитих, ранених і покалічених.

АДІС АБАБА (Етіопія). — Етіопський уряд проголосив комунікат, у якім стверджує, що італійська армія переступила границі Етіопії, а італійські летунські ескадри збомбардували два етіопські міста: Адову й Адіґрат. Ті міста майже цілком знищено. Нараховано 1,700 осіб убитих і ранених, між якими є жінки і діти. Етіопський уряд твердить, що бомбардовано теж шпиталь та що між убитими є сестри-жалібниці.

РИМ. — Урядовий італійський комунікат нічого не говорить про те, що італійські війська ввійшли на землю Етіопії та що виповіджено Етіопії війну. Одначе підкреслюється, що італійська летунська ескадра збомбардувала етіопське місто Адову, в якім вимордувано в 1896 році італійську армію. Бомбардування було ведене під проводом графа Кіяно, зятя диктатора Беніта Мусолінія. Уряд рішучо заперечує, що бомбардовано шпиталь. Подає теж, що друга летунська ескадра, яка вела розвідчу службу, мала між летунами двох синів Мусолінія.

АСМАРА (Етіопія). — Стверджують загальний наступ двадцять-тисячної італійської армії з тенками, кавалерією і треном, яка вже переступила пограничну ріку Мареб.

АДІС АБАБА. — Італійське посольство ще не опустило етіопської столиці. Треба було взяти його під спеціяльну охорону. Рахуються з тим, що як довго є тут посольство, доти Італійці здержуться з бомбардуванням столиці.

ПРИЙШОВ ЧАС ЗАНЯТИ РІШУЧЕ СТАНОВИЩЕ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — В суботу радитиме Рада Ліґи Націй над тим, яке заняти становище супроти вибуху війни в Етіопії. Хочуть проголосити Італію поза законом за те, що вона заатакувала Етіопію проти спротиву Ліґи.

ПАРИЖ. — Кажуть, що Англія і Франція погодилися щодо цього, щоб з боку Ліґи Націй поставити домагання до всіх членів Ліґи, щоб відмовилися давати Італії фінансову чи економічну допомогу. Радитимуть у Лізі ще й над тим, щоб допомогти Етіопії фінансово. Франція дала дозвіл англійській фльоті користуватися французькими пристанями для евентуальних репарацій і т. п.

ЛОНДОН. — Британський уряд звернувся до Індії, щоби звідти дістати трохи війська, потрібного на скріплення британської частини краю Сомалі. Військо потрібне на випадок, якби Італія загрожувала тій частині Етіопії, що сусідує з британською кольонією.

ЗАГАЛЬНА МОБІЛІЗАЦІЯ В ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА. — Християни, магометани і жиди подали собі руку і присягли боронити Етіопію перед займанцями. До столиці зїхалися начальники ріжних племен, убрані на лад індіянських войовників.

Всі з побожністю вслухуються в проклямацію короля, що заповів загальну мобілізацію усіх сил. Дорадники короля заявляють, що буде виставлена двоміліонова армія. Мобілізація відбувається під кличем „Єднаймося!" Старі вояки виправляють своїх синів з порадами, як воювати, і амулетами, що нібито мають чародійну силу й охороняють від ворожих куль. Чарівниці подають воїнам чарівні зілля, які гоять рани. Всюди слідне воєнне захоплення. Всюди пригадують славне минуле Етіопії, видвигають давніх героїв, взивають св. Юрія, патрона краю, щоб знову допоміг Етіопцям розгромити Італійців, як це було під Адовою тому кількадесять літ.

ПОРАДА КОРОЛЯ ВОЯКАМ.

АДІС АБАБА. — Король Селясі подав воєнні поради своїм воякам. Каже вживати тактики підїздової війни. Споглядаючи на вояків з балькону своєї палати, він заявив, що тішиться, що бачить їх з ножами, мечами і рушницями. До цеї зброї, казав король, іще треба бистроти і дикости. Бо ворога можна побити в горах, де треба виступати один проти одного, два проти двох, і де не треба показувати себе, а скриватись і чатувати. Треба мордувати ворога одинцем. По тих словах військо загуділо дикими голосами: „Слава імператорові!"

ЕТІОПСЬКА ТАКТИКА.

ГАРАР (З етіопської воєнної кватири). — Етіопський військовий провід уже вирішив плян оборони краю. Буде це щось таке, що не дасться прирівняти до модерної воєнної техніки. Кажуть, що селянські маси будуть боротися з ворогом, не зважаючи на ніяку воєнну тактику і військові прикази та зброю. З того саме боку війна буде для італійського жовніра дуже небезпечною і жорстокою, бо етіопські племена є у великій частині войовниками з роду.

НІМЦІ ХВАЛЯТЬ АНГЛІЮ.

БЕРЛІН. — Офіціяльно німецький уряд заховує повну невтральність супроти італійсько-етіопського конфлікту. Але преса підносить Англію за її рішучість в обороні принципів Ліґи Націй.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se nd Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept l for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ВИВЕРТНЮ ПРОМИСЛУ

Відома це вже всім справа, що народи, кляси, культури мають свою історію. Як дерево зароджується, виростає й звалюється і гине, так і народи, кляси й культури переживають безрадне дитинство, загонисту молодість, сильний вік мужеської дозрілости та старечий занепад. Знаємо це з історії людства. Знаємо це й з власного досвіду, бо на наших очах падали кляси, народи й цілі культури. Тепер так званий „Антресайт Інститут", що обєднує власників копалень твердого вугля, подає нам цікавий образ, як подібну долю переживає промисл.

Іде тут, як можна сподіватися, про добування твердого вугля. Як відомо, це важний промисл. Промислово розвинений край спирається на топливо, а між топливами твердий вуголь одно з найважніших. У промислово високо розвиненім краю, яким є Америка, цей промисл теж був високо розвинений.

Від 5 літ цей промисл знайшовся в тяжкому стані. Перестали працювати навіть найпоплатніші копальні. Сотки тисяч майнерів знайшлися без роботи. Хто цьому винуватий, то винуватий, не місце тут судити. До того доля часто за те не дбає, хто тут винуватий. Як закрилися майни твердого вугля, за якийсь час появилося цікаве явище. Викинені з робіт у майнах майнери почали копати ями на вуглевих полях та промишляти добутим з чужого поля вуглям. Спершу продавали своїм знайомим, а далі й чужим. На зразок безправної торговлі горівкою це промишляння вуглям, добутим з чужого вугольного поля, назвали бутлеґерством. Коли „бутлеґерством" вугля займалися на спілку два майнери, часто один з них займався спеціяльно продажем вугля. З часом з нього повстало справжнє підприємство для торговлі бутлеґерським вуглям.

Підприємства пробували здержати бутлеґерство. Та це їм не вдалося. Безробітні не були в дуже добрім гуморі, й з ними жартувати не було можна. До того й уряд не дуже то виразно ставав за власників угольних піль. Пробували тоді власники копалень відкрити працю в своїх копальнях. Не пішло, бо бутлеґери вже захопили торговлю вуглям у свої руки. І ось тепер ці барони почали віддавати бутлеґерським підприємцям право добувати вугля. В цей спосіб бутлеґери стають тепер правними добувачами вугля. Це усуває старих „операторів" вуглевих копалень як діяльних добувачів. З діяльних керманичів промислу вони перемінилися на звичайних земельних власників, які винаймають іншим людям для вжитку свою власність.

Іншими словами, бутлеґерські майнери, зорґанізовані в незалежні підприємства, перебирають тепер покинені маєтки великих вуглевих підприємств і починають використовувати цей природній маєток та сповняти суспільно потрібну працю.

О. С.

ПІДСУМКИ КОЛЬОНІЗАЦІЇ

Кольонізація Галичини й Волині — це одна з підстав варшавської політики, незалежно від змін урядів. Але все частіше й частіше стрічаємо в польській пресі голоси, які з сумом стверджують повну невдачу цеї політики. Не зважаючи на піддержку громадянства і значні допомоги осадникам з боку держави, експеримент не вдається. Ті землі як мали, так і дальше мають український національний характер.

Ось що пише один польський часопис: У 1925 році ввесь польський земельний обшар на Волині (себто земля в польських руках) становив 42% загального обшару. Тепер цей ошар займає вже тільки 30% цілого обшару... Ґазета міркує: що станеться з польською земельною власністю за десять, за трицять літ, коли за десять років (1925 —1935) убуло тої власности 10%?

Але й та земля, що ще є в руках Поляків, плаче ґазета, є властиво в чиїхсь інших руках. І так, коли ще в 1919 році було Жидів на Волині не більше 50%, є їх тепер там значно більше, десь коло 60%. А одна з причин та, що обшарники масово віддають землю в аренду Жидам... Отже точнісінько, як за часів безпосередньо перед епохою Хмельницького.

Іншої верстви, крім обшарницької, яка корчиться, верстви, що моглаб успішно підійняти діло „зесполеня кресуф" з центром, властиво нема. Є інтеліґенція, люди вільних професій. Але незалежної інтеліґенції вже нема. Вся вона „зетатизована", або — з огляду на крізу — ввесь час присвячує погоні за хлібом. Давньої, дійсно незалежньої заможної польської інтеліґенції на Волині нема. А всі суспільні діячі це діячі „екс офіціо", з наказу, без запалу й без бажання громадської праці.

Ще сумніше бренить голос варшавського „Дзенніка Народового" (передше „Ґазети Варшавської"). Він стверджує щодо Галичини безвиглядність кольонізації й зміни національного обличчя „кресуф". І то з дуже цікавих для нас причин. Отже:

„Польська людність на кресах не має власного діялекту, ні звичаїв (обрядів, ноші, пісні), ні спільних історичних традицій, ні спільної однакової психіки. Те все утруднює там утримувати осадницьку людність при польськости. Нижчі верстви народу звичайно уходять за консертативний елемент, за елемент, тяжкий до винародовлення. Але лише там, де є що консервувати. А тут на „кресах" нашому людови нема що консервувати. Внаслідок того він легко асимілюється з чужим (українським) оточенням... „Кресове" польське село не має власної культури людової (звичаїв, обрядів, пісні), а оточене довкола **багатою народньою культурою українською, піддається їй.** Перед війною осадників піддтримувало почуття вищости над Українцями, національної гордости, почуття вищости господарської, культурної, організаційної... **Тепер усе те змінилося.** Господарсько Українці на селі над нами домінують, таксамо культурно сильно розвиваються, а по подіях 1917—1920 року зникло і їх почуття нижчости, натомісць зросла свідомість своєї політичної вартости і значіння".

Іншими словами, експанзивна сила польського елементу на „кресах" заламується. Свідомість цього факту зрештою стрічається не лише в польській пресі. Також у розмовах. Один мій знайомий, що з обовязку служби мусить розїздити по Галичині і зупинятися нераз у польських дворах, оповідає, що віра в силу польської експанзії в Галичині навіть серед тих „культуртреґерів" уже йде на спад. Вони вірять у велику будуччину українського народу, оцінюють його елементарну життеву силу, і шукають якогось способу співжиття з ним, бо він завтра може мати тут рішаюче слово. Мріють про якусь консервативну партію українську, до якої могли би пристати і т. п. Все це очевидно покищо досить наївне. Але воно свідчить, що віра в можливість асиміляції нашого народу серед польських кругів гине. Не значить це, що кольонізаційні й денаціоналізаційні експерименти будуть залишені. Це напевно ні. Але їх внутрішня переконаність, їх розгонова сила слабне і дальше буде ще більше слабнути...

Так бодай дивляться на цю справу ті, що цю політику провадять.

ЖОВТЕНЬ — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ КНИЖКИ

В старім краю принявся вже від довгих літ дуже гарний звичай призначувати жовтень на пропаґанду за українську книжку. І це добре, що хоч в один місяць у році звертаємо увагу на ту болючу справу. Бо по правді з українською книжкою у нас далі ще дуже погано. Вона не то, що не має масового збуту, але не розходиться ще навіть у таких розмірах, щоб можна себе вважати під тим оглядом за культурну націю. Річ ясна, що такий стан гальмує сильно розцвіт української літератури. Письменники, не маючи збуту на свої твори, кидають перо і беруться за іншу працю, з якої можна заробити на життя. Накладці бояться видавати нові твори, бо лякаються грошевої втрати. А те все діється не так тому, що ми бідні, як через те, що ми як маса відносимося ще далі байдужно до книжки, що в нас іще нема культурного бажання купити книжку. А чейже не дбати за українську книжку, значить теж не дбати про свій національний ідеал, про свою окремішну українську культуру і про своє визволення!

Та коли в старім краю не є добре з українською книжкою, то щож тоді говорити про Українців в Америці? Ми тут поступили під ріжним оглядом, але щодо потреби мати в себе українську книжку, ми цілком пішли — взад. Ми не є сьогодні тими, якими були навіть тому 15 років. Тому і тут треба розпочати кампанію за українську книжку. Ми довгими літами нарікали, що нема в нас книжок про Україну англійською мовою. А як діждалися їх видання, то ми замовкли. Кількасот тисяч української іміґрації в Америці не відчувають потреби розкупити кілька тисяч українських книжок, виданих анґлійською мовою. Це є дійсний стан. Про те треба говорити і писати. І треба щодо цього довести до радикальної зміни.

До поширення української книжки взялося в краю і наше жіноцтво. **Союз Українок** розпочав зі свого боку свою акцію. І добре булоб, щоб і тут в Америці взялося жіноцтво за ту роботу, бо це булаб реальна праця, з якої скористалоб жіноцтво, а з ним і ціла наша справа.

Маючи це на увазі, передруковуємо зо старокраєвого жіночого журналу **„Жінка"** статтю п. Наталії Дорошенко під заголовком „Перед Святом Книжки". В тій статті взивається філії й кружки Союза Українок влаштовувати Свято Книжки.

Памятаймо, що коли хочемо піднести щодо українства себе самих і нашу молодь в Америці, то **крім вистав народнього мистецтва чи танкових виступів треба рішучо звернути увагу ще й на українську книжку.** Піддаємо це під увагу всього нашого загалу в Америці, а зокрема нашого жіноцтва, щоб справа ввійшла в програму нашої діяльности. А для жіноцтва хай будуть заохотою і вказівками ті думки, які видвигає жіноцтво в краю, зорґанізоване в Союзі Українок. А воно думає про цю справу так, як пише пані Дорошенко в згаданій статті, що звучить ось як:

„Місяць жовтень — місяць Свята Книжки. Всі українські культурно-освітні орґанізації будуть улаштовувати для звеличання книжки всякі свята. Українське зорґанізоване жіноцтво не повинно відстати від інших товариств і повинно постаратись улаштувати по Філіях і Кружках С. У. Свята Книжки, щоби доказати, що українська жінка зрозуміла велике й цінне значіння книжки в освіті, вихованні та національній культурі.

„Не досить, щоб окремі одиниці цінили вартість цього найбільшого чинника освіти й виховання; треба, щоб зрозуміла вартість книжки **вся маса нашого жіноцтва**. Для цього треба, щоби провід зорґанізованого жіноцтта Філій і Кружків С. У. виховав у любові й пошані до книжки широкі маси нашого жіноцтва. Для цього найкраще надається Свято Книжки. Форма свята і ступінь його величі залежить уже від місцевих умовин, від того, чи знайдуться сили, які зможуть таке свято перевести. Передбачуємо, що знайдуться Кружки С. У., які може не зможуть самостійно влаштувати таке свято. Такі Кружки С. У. повинні влаштувати свято з іншими установами, або бодай подбати, щоб у святочному рефераті була згадка і про жіночі освітні змагання, а на самій виставі книжки щоби був куток жінки й дитини.

„Кружок С. У., що влаштовує спільно з іншими товариствами Свтяо Книжки, повинен повести пропаґанду серед місцевого жіноцтва за те свято, а в день свята, чи напередодні, мусить зібрати в себе святочні сходини Кружка і на цих сходинах згадати про значіння книжки та жіночої преси, піднести заслуги наших письменниць, та заохотити жіноцтво масово відвідати свято.

„Коли якийсь Кружок С. У. почувається на силах, повинен уладити свято самостійно. Таке свято повинно розпочатися відповідним рефератом, далі можуть іти деклямації, співи, або сценічна вистава.

„Треба припильнувати, щоби зміст усіх точок свята лучився з його ідеєю. Свято повинно закінчитися відповідною резолюцією, щоб не минуло безслідно.

„На час свята повинна повітова Філія С. У. улаштувати виставу книжки, головно авторів-жінок, з жіночого питання, та книжки для дітей. Добре булоб зорґанізувати теж продаж книжечок для дітей.

„Філії С. У. повинні подбати насамперед про допомогу Кружкам свойого району перевести на місцях Свято Книжки, щоб воно вийшло як мога краще. Ця поміч може бути ріжна: висилка реферату на свято, орґанізаційна допомога, письменні інструкції, участь, допомога в уладженні вистави книжки, а коли можливо, то й мандрівної вистави книжки, кольпортажі, тощо.

„Філії С. У. повинні конче подбати, щоб свято влаштували всі Кружки С. У. в таки формі і в таких розмірах, на які дозволятимуть місцеві засоби й обставини. Провідною думкою Свята Книжки скрізь мусить стати рішуча боротьба з неписьменністю чи то засобом вивчення поодиноко, чи орґанізацією курсів для неписьменних.

„Філії С. У. можуть у себе також уладити Свято Книжки. Своїм змістом таке свято Філії може бути подібне до Свята Книжки по Кружках, але звичайно повинно випасти поважніше й глибше. На виставі книжки добре зібрати й показати літературу методичноосвітню, орґанізаційну. Стіни салі, де відбуватиметься свято чи вистава книжки, прикрасити портретами наших видатніх письменниць, освітніх діячок і т. д. та плякатами з цитатами про книжку".

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина I.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

65

батько, а Володько ненадивується, як то так ногами він меле та їде на двох колесах і не перекинеться.

Підїхав, задзвонив і поїхав далі. Іде швидко — Володько довго проводить його поглядом, страшенно задоволений, що побачив... як його? — волосипеда. Тепер він здивує Хведота і мамі також матиме що розказати.

І чим ближче підїжджають до міста, тим більше несподіванок. Ось вже почали не тільки люди, але й пани зявлятися. Он один у твердому солом'яному капелюсі. Йде собі у черевиках і палицею помахує. Штани має білі, піджак темний. Гарний панок.

Ще далі нагнали їх якісь великі пани фаетоном. Коні стаєнні, блискучі. Фаетон на таких тонких колесах, що здається от-от розсиплються, але вони й не думають розсипатися. Вони виблискують на сонці, мов скляні.

І нарешті під самим містом, просто ніби зпід землі виростають величезні „казарми". Там у них „сидять москалі"**) — пояснює батько. Тут уже досить людей і підвід. Баби з величезними кошами спішать на ринок. Володько побачив навіть городовика. Вусатий, у чорному з блискучими ґудзиками і якимись плетяними мотузочками коло плеча. Коло боку шабля. Володько докладно, зо всіх боків, оглянув його і вволю налюбувався. Чоботи має блискучі, аж мінить.

Коло касарень багато москалів. Вони муштрують, ходять сюди і туди струнко, напняті такі і гарні. Володько нічого не мав би проти і собі стати „москалем". Батько дещо пояснює:

— То он, бачиш, старший офіцир. Він наказує. А там всякі причандали. Бачиш, яка висока стіна, а на неї мусять москалі лізти, і то швидко. Котрий не вміє, той дістане такого, що ой-йой! Далі рів. Через нього мусять плигати. Все те для війни потрібне — закінчує Матвій.

Володько знає, що москалі воюють. Дещо уявляє, що таке війна. Він бачив у книжках малюнки війни. Але нащо там стіни, чи рови? Це мабуть так собі, щоб москалі мучилися. Він чув, як то у москалях мучать.

І кожний предмет, кожна людина, все те, про що він не раз мріяв, уявляючи у ярких приваблививих барвах, все те тепер він бачить. Місто. Скільки тут гарних річей. Як тут приємно по гладеньких плитах з каміння ходити. Тут не коле сухе бадилля, чи опалі соснові шишки, чи стерня, як це є там „у нас", де луг, де ліс, де поле з пшеницею, просом, житом. Тут он вікна які, а у них образки. Все образки, такі хороші, такі панські. Тут мужики ходять обережно, як у церкві, а Жиди викрикують голосно. Он і до Матвієвої підводи підходить стара Жидівка. У неї на голові хустина, з великою чорною плямою на тімені. Видно, вона завжди тільки носить цю хустину, а пляма та від поту та куряви. Ніс у неї подібний на скремейду, губи розтяжні, широкі. Голос скрипучий.

— Хазаїн! — гукає вона. — Що маєте продати?

— Яйця, — байдуже, не дивлячись на неї, кидає Матвій, не зупиняючи коней.

— Нуу! Стійте-но! По чому хочете? — біжить вона за возом, вчепившись за полудрабок.

Володько розглядає її, але Матвій не звертає на неї найменшої уваги.

— Ааа, — сердито кидає він. — Все одно не купиш.

Це ніби обурює Жидівку. — Ну, чому не купиш? Що значить не купиш? Бодай мені стільки літ жити, скільки я вже купила, хай я маю стільки грошів, скільки я купила яєць... Стійте. По чому хочете? Ну, чого ви, хазяй, так поспішаєте? Хай мені руки відлетять, як що ви продасте на ринку дорожче.

— По дві копійки даси? — зненацька перебиває Матвій її лемент і їде далі.

— Ой-вей! По дві копійки. Ви жартуєте з старою Жидівкою. Я вже не молода. Жартувати... Чому ні. Але жартують з дівчатами, молодицями...

— Ну, то йди собі до чортової матері, — безпардонно й остаточно завершує Матвій. — З тебе купець, як з моєї жінки попадя. Хоч, щоб зперезав тебе батюгою?

— Нуу, хазяй! Чого ви такий сердитий? Станьте. Хай мене Бог скарає, коли вам хто дасть по дві копійки. Де то видано, щоб в цю пору хтось платив за яйця дві копійки. Ниньки дві копійки — гріш. Дві копійки на дорозі не валяються. Берете за дві — три гроші?

— Не морочи мені, Рухльо... — і тут Матвій додає слово, яке лиш вживають селяни при розмові з Жидами, Циганами й їм подібними.

Матвій і говорити не хоче, але Жидівка вже помітила і півня. Це змусило її ще більше залементувати. Вона міцно вчепилася за полудрабок. Жовта з сухою, ніби на копченому оселедці, шкірою рука вже лізе на віз, розгортає полову і пробує яйця, мацає півня. Матвій оглядається й обіцяє „сперезати її батюгою череззауш", як що вона не забере свою лапу „до чортової матері геть".

Володько лише сидить і мовчить. Бій між Жидівкою і батьком його зацікавив.

— Чортова Жидівка, — думає він. — Яка халера. Вона хоче за три гроші дістати дві яйці. Хитра, не бійсь...

А Матвій іде далі. Жидівка набавляє. Вона встигла вже перекляти себе, свої руки, ноги, голову, свою рідню. Матвій врешті спукає. Він віддасть за півтори копійки яйце, а тепер, як вона не хоче, хай іде собі, бо їй-богу, він вже не жартує. Не гріх, що забожився. Жидівка починає вірити і снажиться виторгувати хоч пару грошей на копі. Вона вже дає пять злотих*) і двадцять грошей за копу. Матвій хоче рівно шість злотих і ні гроша менше. Ну, вона ще накине два гроші і хай вона не доживе до шабасу, що більше не може.

— Ну, бери вже, хай тебе халера візьме, — резюмує Матвій і зупиняє коні. За цей час встигли доїхати до середини міста. Починається рахування. Матвій пильно слідкує, щоб „клята" не перерахувала. Жидівка, натомісць, уважно обглядає кожне яйце, а деяке розглядає до сонця — чи не бовтун. Матвій заявляє, що його кури бовтунів не несуть, що яйця самі свіжі, а як що вона знайде хоч одного бовтуна, то він подарує їй всі задармо.

— Далі, що хочете за півня?

— Ти но плати за яйця, а тоді будемо говорити за півня, — каже Матвій.

Жидівка виймає з глибокої заялозеної кишені такий же заялозений пулярес і тремтячими руками відраховує срібними та мідяками пять злотих і двадцять два гроші. Після цього починається вперта і довготрівала боротьба за півня. Жидівка знов клене себе, знов безупинно до огиди лементує. Матвій лає її, обіцяє „сперезати батюгою", жене до чортової матері, до сто чортів, до халери. Але Жидівка ані на ніготь не думає ображатися. Це вона приймає, як належне, як щось, що є невідіннятим від купівлі та продажу. По довгому торзі годяться на дві сороківки.**) Пів рубля, якого так вперто домагався Матвій, прийшлось відмовитися. Натомісць Жидівка піднялася до цієї суми аж від одного злотого, при чому осудила нещасного півня до того, що вона купує мало не самі кості та пір'я і що вона „хай своїх дітей не побачить", напевно втратить на ньому.

— Чорти тебе не візьмуть — завершив Матвій, взяв у неї ще дві сороківки, доложив до решти грошей і тісно завязав у вузлик грубої, брудної хустини, яку заховав глибоко у кешеню. Відїхавши далі з полегченням, сказав:

— Слава Богу, що збувся клопоту. — Він терпіти не міг возні з яйцями та курми. Це бабське діло.

А Володько вже не встигає обертатися на всі боки, щоб нічого цікавого не опустити. Боже, яке те дійсно місто. Які ж будинки. Он які вікониська в них, позавішувані чимсь. Високо ґанок. Він зовсім висить і не звалиться. Там мабуть хороше посидіти і дивитися собі вниз.

(Далі буде).

**) По цілій Україні під Росією москалями звали військо.

*) Злотий = 15 коп. Копійка = 2 гроші.

**) Сороківка = 20 копійок.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

МИНУЛИ ЧАСИ ЛИЦАРСТВА.

Перед федеральним суддею в Ню Йорку ставав колись тут Депер Дон Колинс, відомий (поліції) як великий „спортсмен", себто чоловік, що все одівається за останніми правилами моди.

Ставав він як свідок у справі втечі з тюрми його старого приятеля, Роберта Мілера, котрий любить себе теж називати графом Люстіґом, а котрого поліція вважає фальшівником грошей. Той Люстіґ утік з вязниці, а суд і поліція хотіли би знати, де був Депер Дон Колинс у ночі 10-го травня. На запит поліції Депер Дон Колинс каже, що він був з одною замужною жінкою.

„З ким? — питається суд. „Імя!"

Депер Дон заявляє, що він не скаже. Це не пристойно такому модному панови казати імя замужної жінки, з котрою він був у ночі. На якій основі модний пан відмовляється від зізнань? — питався суд. На засадах лицарства, каже модний пан. Суддя пояснив тоді модному панови, що часи лицарства минули, що він стоїть перед судом у зовсім нелицарськім краю, в якім відмова зізнань свідком на суді це провина, за яку суддя може собі довільно карати. „Підете, пане", каже суддя „до вязниці. Маєте час до понеділка надуматися про свій обовязок. Як не надумаєтеся, суд засудить вас на шість місяців вязниці".

ПО МОДЕРНОМУ.

Нюйорський суд дістав позов одного 57-літнього хіропрактора проти жінки за 232,-000 долярів.

Домагається він цих грошей на тій основі, що вона, мовляв, обіцяла йому платити по 10,000 долярів на рік, якщо він з нею ожениться. Це нібито було десь ще в 1924-тім році. Каже позов, що 4 роки пізніше жінка перестала платити належну йому, себто обіцяну суму. Отже він має претенсії до цих незаплачених рат. Крім сього він рахує собі, що суд повинен би йому признати ще по 10,000 долярів річно на 17 і пів року, бо він, за обчисленням асекураційних рахмістрів, має надію ще стільки прожити.

Словом, подруже стало в позовника бизнесом, і він цього зовсім не стидається.

„АМЕРИКАНСЬКА ТРАҐЕДІЯ".

Ще одна „американська траґедія" знайшла свій епільоґ перед американським судом у Вустері, в стейті Месечусетс. Ставав там перед карним судом, обвинувачений за втоплення своєї жінки, Нювел Шермен, зовсім як у повісти Теодора Драйзера „Одна американська траґедія".

Присяжні судді признали його винуватим, одначе він боронився на суді, що він своєї жінки не топив. Як у книжці Драйзера, так і тут герой сумної події залицявся до іншої жінки, але старався переконати суд, що це не мало впливу на нього в часі утоплення. Шермен говорив, що він залицявся до другої „тільки на пробу", і то лише на якийсь час, бо пізніше власна жінка його відбила від тамтої й він уже був їй вірний.

Факт, що ця подія подібна до справи Едвардса з Вилкс Баре, котрий недавно пішов на смерть за подібне вбивство, показує, як влучно Драйзер підхопив американське життя, коли цього роду вбивство на любовнім тлі назвав „американською траґедією".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СТВОРІМ УКРАЇНСЬКУ НАУКОВУ БІБЛІОТЕКУ!

При Українському Музею, який саме оснував Високопреосвящений епископ Константин Богачевський, організується першу в Америці українську наукову бібліотеку, що має служити для чужих і українських учених, що має бути тим варстатом, який уможливить написання праць про Україну й українську іміґрацію в Америці, про славне українське минуле, про високу українську культуру, про українську землю і людей.

Не сумніваємося, що з огляду на цю високу ціль всі Українці поможуть створити цю корисну установу, що працюватиме на славу України та української культури.

Бібліотека збирає всі українські книжки, брошури й друки, а зокрема:

1) Всі книжки, видані денебудь з **українознавства** (українська історія, література, мова, мистецтво, етнольоґія, економія, право, природа, антропольоґія, ґеоґрафія і т. п).

2) Всі книжки, видані українською мовою в Америці від найдавніших літ (книжки, брошури, часописи, летючки, а також афіші, оголошення, цінники, програми концертів, свят і т. п.).

3) Всі книжки і часописи, видані чужими мовами про Україну, однаково ті, що їх видали Українці, як і ті, що їх видали чужинці.

При вирізках з часописів треба подати, з якого це часопису витято (назва), число й рік цього часопису й місце видавання. Вирізки лише тоді оправдані, коли в великих часописах є десь-колись якась стаття на українську тему. В противному разі найкраще посилати цілий часопис.

Складайте датки на розбудову бібліотеки і Музею!

Книжки й гроші посилати на адресу: Ukrainian Library, Glenbrook Rd., Stamford, Conn.

Всі жертводавці будуть вписані в окрему книгу добродіїв Музею й їхні назвища оголоситься в часописах.

о. Мирон Залітач,
співробітник Укр. Музею.

ЯК ДОПОМАГАЮТЬ З АМЕРИКИ ЛЕМКІВЩИНІ

Допомога селам, що були твердинею москвофільства.

Села Вороблик Королівський і Вороблик Шляхотський, пов. Коросно й пов. Сянік, були здавна знані як „твердині руських".

Москвофільський священик Саламон прожив 100 літ у Вороблику. А потім його син годував наших братів-селян своєю москво-русскою наукою й Обществом Качковського. А також учителі вщіпляли в душі молоденьких дітей „русске", з винятком тимчасових священиків Українців. Та від 1930 року селяни в Воробликах почали кріпитись духом українським. Допоміг у тім багато пок. о. д-р Роман Винницький, котрий підчас революції і по революції скитався 4 роки по Великій Україні й був не тільки великим бесідником, але дійсним народнім діячем. Жив і працював для народу. Мріяв провадити хор і вчити орхестру, але передчасна смерть вкоротила його мрії.

В 1930 р. п. Степан Вархоляк і кілька свідомих селян заложили у Вороблику Королівськім Кружок Сільського Господаря, до якого вступили також свідомі Українці з Вороблика Шляхотського. Пок. о. д-р Роман Винницький відступив даром парохіяльне помешкання для Кружка Сільського Господаря.

При помочі американських односельчан Кружок у Вороблику гарно розвивається. С. А. Пельц зорганізував тут в Америці 9 Допомогових Комітетів Односельчан Воробликів. Минулого року ті Допомогові Комітети Односельчан Воробликів вислали на однорічну передплату 49 часописів та книжок на суму $133, які були переслані Головним Комітетом із Сингек, Н. Дж., через Обєднання.

Кружок Сільського Господаря має за ціль навчити наших братів господарити по модерному та освідомляти своїх членів.

Аматорський Кружок Сільського Господаря дав першу виставу „Борці за мрії", також улаштував спільну святочну гостину дня 5. травня. Члени гарно забавились, без алькоголю. Степан Вархоляк виголосив промову про значіння Кружка Сільського Господаря. Д-р Кость Цеплий, лікар, родом з Боська, тепер у Риманові, виголосив реферат на тему: „Як культурні люди працюють для добра своєї нації". Д-р Кость Цеплий часто приїжджає з лікарськими й господарськими викладами.

О. канц. Полянський, секретар епископа Масцюка, прогнав Кружок Сільського Господаря з парохіяльного дому, де був його примістив пок. о. д-р Роман Винницький. Отець канцлер думав, що як прогонить, то Кружок Сільського Господаря розпадеться, але він тим більше його скріпив. Кружок винаяв собі власну хату й тепер має 180 членів і членниць.

Народній Дім у Вороблику Королівськім побудований за збірки американських Українців, але є під зарядом горстки кацапських недобитків, що є під проводом солтиса, вчителя С. Барни, котрий не дозволяє Кружкови на ніяку забаву. Таксамо вчитель Єнкало у Вороблику Шляхотськім є „настоящій русскій". Учитель Барна купив собі радіо, бо думав, що при помочі радія буде вербувати молодь до „русских дружин", але штука не вдалася.

Дня 11-го серпня Допомоговий Комітет Односельчан Воробликів у Форд Сіти, Па., влаштував фестин (пікнік) на просвітні цілі обидвох сіл. У фестині взяли участь громадяни Лемки, місцеві й околичні.

Загальний прихід з фестину $488.23, а розхід $350.57.

Остався чистий дохід $137.-66.

З минулого року було в касі $29.34. — Разом чистого доходу $167.00.

Допомоговий Комітет Односельчан Воробликів у Форд Сіти, Па., вислав через Обєднання на такі цілі:

На однорічну передплату 27 часописів для Вороблика Королівського, пов. Коросно й на однорічну передплату 27 часописів для Вороблика Шляхотського, пов. Сянік, $68.

На радіо для Кружка Сільського Господаря в Вороблику Королівськім $50. На вписове для бідних членів до Кружка Сільського Господаря (підмогу) $5. Степанови Вархоляков за писання і висилку листів $5. Українському інвалідови на окуляри (Петрови Олексякови) $5. На інвалідів $5. На Народній Дім у Сяноці $5. На боєвий фонд $5. На однорічну передплату двох примірників „Нашого Лемка" для Українського Народного Дому в Форд Сіти, Па., $2.

Загальна сума висилки виносить $150.

В касі Допомогового Комітету Односельчан Воробликів у Форд Сіти, Па., остається $17.

За Комітет:

Лука Пельц, предс.;
Філярет Опалка, касієр;
Орест Зубик, секр.

Е. Онацький.

СИРАКУЗИ

(З мого подорожнього щоденника).

(5)

Але зоставатися довше на цих вибілених від сонця сходах — значить ризикувати бути живцем спеченим або звареним. На розкіш зоставатися й не бути спеченим можуть собі дозволити хіба прегарні смарагдові ящірки, що величкодушно приймають на себе ролю відсутніх глядачів і раді плескати сонцю мало не з кожного місця театру.

Кидаю останній погляд на далеке море, на трохи ближчі доми Ортіґії, на випалені сонцем пустельні околиці, на скельні гробовища Сиракузців, і помічаю, як проти синього неба сильними штихами вимальовуються чорні кипариси, чіткі та величні, як твори великих покійних ґеніїв на тлі марної суєти щоденного життя.

На мене чекає ще Евріял — величезна фортеця, найбільший твір сиракуського Діонізa. Її відбудували були за двадцять днів, але над нею працювало сімдесять тисяч робітників, що вкрили Епіпольський горб шістьома кільометрами мурів, на просторі пятнацять тисяч квадратових метрів. Два мури, що йшли від Евріялу й обручем охоплювали ціле місто, були завдовжки 88 кільометрів. Цей сиракуський Верден стародавніх часів має за собою двацять три століття життя, але ще зберіг глибокі канали, підземні тунелі, башти, цистерни для води, мури касарень. І я, збираючи рештки сил, дряпаюсь по зруйнованих сходах, спукаюсь у тунелі, шкутильгаю в темряві підземних проходів, зявляюся, несподівано для самого себе, на високих відкритих терасах, спускаюся знову, занурююся в лябіринти фортифікації і, нарешті, перейнятий найбільшою пошаною до цього дива воєнного мистецтва старого Діоніза, почуваю себе остаточно переможеним. Що дивного, що Картаґінці зломали собі на цьому Евріялі всі зуби? Скорше дивно було би, колиб вони їх собі тут не поломали.

Сонце починає спускатися в море й поволі підмальовує обрії рожевими фарбами. Спершись на мур і випроставши потомлені ноги, я впиваюсь незрівняною красою цього вечора. Довгий і низький обрис Іблейських гір видається темно-синім муром, ніби навмисне вибудуваним для охорони цього божеського спокою. Захід сонця такий повільний, ніби закохане світло не може наважитися покинути розніжену землю.

Але в місті вже подекуди вікна домів починають палати, як блискучі топази. Треба якнайскорше вертатися.

Перше, ніж світло загасло, я входжу до храму Мінерви-Атени в Ортіґії. Колись він викликав захоплення Ціцерона своїм багатством і величчю. Двері храму були з золота й слонової кости. На внутрішніх стінах були прегарні фрески воєн із Картаґінцями. На даху — золотий щит богині Атени, що здалека служив мореплавцям своєрідним маяком. Від цього кошинього багатства — не залишилося й сліду, але велич храму ще досі вражаючa. Це єдиний старий грецький храм у цілому світі, що в ньому ще досі моляться, хоча й не грецьким богам. Ось уже тисяча триста років, як колишній храм Мінерви зробився християнським собором.

Оглядаю одну по одній його двацять чотири величезні титанічні колюмни, що їх ні одна ворожа армія не могла повалити, ні один землетрус — зрушити з місця. Признаюся щиро, що я ніколи не думав, щоб вигляд простих колюмн міг робити таке сильне враження; відчувається в них така міць, такий подих титанічних зусиль, і сам собі видаєшся в порівнанні з ними такою безсилою комахою, що зрештою якесь містичне чуття пошани й побожности тебе мимоволі охоплює. Ці колюмни датуються з пятого століття до Різдва Христа. Тут молилися Греки. Тут молилися Римляни. Вут молилися Сарацени, Нормани, Еспанці, Французи... А в останніх часах розкопи під вівтарями всіх цих народів відкрили вівтар культу вогню, де приносили жертву перші мешканці Сицилії, що не знати, звідки прийшли... Чи знайдеться де на земській кулі місце, де би так безперервно й так довго жінки й чоловіки й маленькі діти хилили голову перед незрозумілою тайною всесвіту й шукали в них потіхи й розради в своїх щоденних тривогах і турботах? Понад гордовитою пихою поганського культу, понад грабіжницькою анархією ріжноплеменних напасників, понад християнською лецимірною покорою й понад мусульманським фанатизмом, понад тріюмфами перемоги і понад стихійними катастрофами, понад лицарською жертвенністю героїв і самовідреченою пристрастю любови святих, — це святилище в усіх відмінах випробуваних тут реліґійних обрядів стоїть непорушно в часі тисячоліть, як символ непереможної віри, як символ вічної спраги людства за Богом, за Вищим. А його титанічні колюмни, при всій їх грубій примітивній силі, при всій їх величі й важкій поважности, виявляють, у трох хвилястих лініях капітелів, стільки ніжности, поезії й ґрації, що я мимоволі пригадую собі вірш Кіплінґа: „Коли ти зможеш бути сильним, не перестаючи бути ніжним... тоді ти будеш людиною"...

Почалося як взагалі від тисячоліть починається: з любови молодого хлопця до гарної дівчини. Він був палким, бурхливим юнаком, непогамованим у своїй пристрасті; вона — тихою, скромною соромливицею, що склала на руки богині Діяни шлюб невинности. Він натискав, просив, благав, сердився, — вона сльозами очі випалкувала, по ночах не спала, від нього втікала, ховалася. Аж ось одного дня...

(Конець буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДАЛЬШІ ЗБІРКИ ВІДДІЛІВ ОДВУ ТА ГРОМАД НА 40-ТИСЯЧНИЙ ФОНД О. У. Н.

Ню Йорк, Н. Й. Відділ ОДВУ ч. 11.: З каси $100, з нагоди одержання членських відзнак члени зложили $11, з пушок $3.87, разом $114.87.

Пітсбург, Па. Пані Малєвич з пушки $1.27.

Сейлем, Масс. Відділ М. У. Н. ч. 60: З каси $3, з пушок А. Ірки $1.35 і С. Дресліта $1.31; разом $5.66.

Нюарк, Н. Дж. Пані Марія Тимчишин з пушки $1.82, п. Воробець з пушки 80 ц.

Ню Йорк, Н. Й. Т-во „Дністер" з пушки 75 ц.

Когоз, Н. Й. Відділ ОДВУ ч. 13: З пікніку й панахиди за поляглих $36.26.

Бруклин, Н. Й. Григорій Кузімер $2.

Бабилон, Н. Й. Відділ ОДВУ ч. 39: До пушок зібрали: І. Петровський $3.59, Іванна Петровська $1.55, Д. Мазур 75 ц., Наталія Плескун 68 ц., М. Цимбалістий, 55 ц., Ольга Заверуха 43 ц., Д. Заверуха 32 ц., С. Бемко 29 ц.; разом $8.16.

Акрон, Огайо. Українська Католицька Громада. З нагоди 20-літнього ювилею зложили по $1: о. д-р О. Ковальський з Шікаґа, о. І. Забава, О. Цепко, К. Цепко, В. Пулк, М. Петруха; І. Павловський 50 ц., М. Когут 50 ц.; дрібними жертвами $5. Разом переслано $12.

Гемтремк, Міш. Відділ ОДВУ ч. 4: На 10-літнім ювилею подружа члена В. Ґирули зложили по $1: В. Ґирула, Б. Комаринський, М. Чубка; по 50 ц.: І. Комаринський, Катерина Герман, М. Годованець, В. Казан, М. Бабій. Разом переслано $5.50.

Ґлестонбурі, Конн. Відділ ОДВУ ч. 62: З членських вкладок $18.25, з' членських вкладок Чер. Хреста $17.20, збірка від парохіян на галі $1.50, Петро Смик зібрав до пушки $4.34, І. Сидорак жертвував $1 і М. Паславський $1. Разом $43.29.

Елмвуд Парк, Ілл. Відділ ОДВУ ч. 47: Горожанський Клюб з каси $3; по $1: Д. Ґой, Д. Мидзяк, М. Гарас; по 50 ц.: С. Стефанків; по 25 ц.: М. Білянський, І. Бандур, М. Яківчик, а решта дрібними. Разом $7.50.

Вунсакет, Р. Ай. Відділ ОДВУ ч. 16: Збірка в часі панахиди в православній церкві $8.87, збірка на весіллю Павла й Марії Ґудз $7.50, збірка на весіллю Петра й Анни Козак $5.25; разом переслано $21.62.

Вілмінгтон, Дел. Відділ ОДВУ ч. 35: В часі панахиди в православній церкві зібрано $10. Жертвували: Розалія Івашко $2, О. Прокоп $1, Дмитро Качмар 50 ц. Разом переслано $10.

Пасейк, Н. Дж. Відділ ОДВУ ч. 18: З нагоди весілля Анни Швець і Александра Красніцького гості зложили: А. Красніцький $2; по $1: о. С. Мусійчук, М. Швець, Берлітон, В. Череватюк, М. Заверуха, М. Філь; 5 незнаних імен дрібними датками $8.65. Разом переслано $21.65.

Вілімантик, Конн. Т-во „Єдність", відд. 111 У. Н. Помочі. З нагоди 20-літнього ювилею Народної Помочі й 10-літнього ювилею згаданого т-ва на заклик о. Поліщука жертвували: Катерина Гірчиця $10; по $1: Катерина Савка, Д. Добуш, А. Лемешка, С. Кінчик, В. Гірчиця; по 50 ц.: о. Поліщук, С. Барановський, Н. Наумець, Анна Лемешка, В. Кінчик, Ф. Козак, Н. Н.; по 25 ц.: Н. Камінський, а решта дрібними. Разом переслано $18.55.

Пасейк, Н. Дж. Відді ОДВУ ч. 34 і Відділ ОДВУ ч. 18 з пікніку по $67.50. Разом $135.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх своїх ленів, що квартальні вбори нашого Тов. відбудуться дня 6-го жовтня, в годині 1.30 пополудні, в українській православний салі. Обовязком кождого члена на ті збори явитись. — За уряд: Петро Романович, Василь Липка, Йосиф Ґалоншка, Мих. Скибінський.

— Я кажу, що таке подружжя найліпше, коли чоловік і жінка не є однакові.

— Так, і тому я шукаю дівчини з грішми.

Матурист — добрий син.

— Тату, ти обіцяв мені 100 злотих, як здам матуру.

— Так і тепер...

— Не турбуйся, я заощадив тобі їх.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Про нашого кандидата.

Ми привикли часто нарікати, що не маємо по урядах наших людей, які в потребі моглиб заступитися за нас. Виглядає, що завжди хтось нас випереджує, або стає нам колодою на дорозі. Справді так, на жаль, водиться. Ми завсіди позаду інших. Але за те нікого не винуймо, а тільки в першій мірі себе самих.

Та цього року трапляється нагода для Українців в місті Ню Йорку (особливо для тих, що мешкають у восьмій окрузі, а саме більше-менше від вулиці Гавстон до 14-тої з одної, а між евеню Б і 3-тою з другої сторони) вибрати есемблименом до Олбані звісного адвоката-Українця, п. Степана Й. Ярему, члена Українського Демократичного Клюбу.

Наш кандидат, ставленик демократичної партії, здобув підчас правиборів чи не найбільше число голосів з усіх кандидатів тої партії в тій окрузі, що наглядно свідчить про його широку популярність як між своїми так і чужими. Є велика можливість, що українська кольонія в місті Ню Йорку перший раз в історії матиме свого представника у стейтовій леґіслятурі.

Але на правиборах діло не кінчиться, а тільки почалось. Не треба забувати, що перед Українцями міста Ню Йорку взагалі, а у згаданій окрузі зокрема, великий обовязок і праця. Треба отже скупчити всі можливі сили для передвиборчої аґітації й помагати морально і матеріяльно кандидатови, а він в заміну за те буде належито заступати виборців своєї округи. Він родився та зріс у тій окрузі і добре знає про всі її потреби.

Є багато способів щодо цього, як прийти з помічю кандидатови. Певне те, що Український Демократичний Клюб, якого основником між иншими був і батько кандидата, пок. Петро Ярема, розвине зі своїм жіночим та молодечим відділом енерґійну аґітацію за вибір свого члена на уряд есемблимена.

Крім того велике число Українців, котрі не належать до згаданого клюбу, повинні по своїй волі або прилучитись до співпраці з клюбом, або негайно оснувати окремий горожанський комітет та безпроволочно взятися за працю й обдумати пляни аґітації.

Покажім, що ми не тільки вміємо нарікати, але що вміємо теж і працювати в єдности для одної спільної цілі!

І. М.

ЕЛЄКТРИЧНИЙ ОСТРІВ.

З давен давна приманювало море людей своєю безмежністю і глибінню, таємничістю та бурхливістю. Знана річ, що найстарші людські цивілізації повстали над берегами морей або великих рік. Ріки й моря перші дозволили людині поборотп безмежні простори. Перші комунікаційні середвики це якраз човни й кораблі, що дозволили морським народам узяти цілу землю у своє посідання. Велике діло Колюмба — це граничний стовп двох епох в історії людства на землі. Довгі століття найшвидшим засобом комунікації був корабель.

Сьогодні — здавалось би — море не має такого впливу на хід людського життя; але по правді всі народи тужать за вільним доступом до моря. Воно відчиняє шляхи на цілий світ.

Не менше впливає море на уми винахідників, що раз-у-раз дають людству ріжні нові способи використання моря. От хоч би згадаймо про Француза Кльода Юрія, що цілу свою увагу спрямував на море й запряг його до роботи на свій ужиток. В околицях тропікальних (гарячах) країв визискує він тепло, замаґазиноване на поверхні океану. Інший винахідник мріє про визискання енергії руху морських хвиль. Один пропонує збудувати штучні острови з кораблів, що між ними розтягнулиб цілу систему відповідно збудованих тарелів; їх рух угору й удолину переносилосяб на карбовий валок, що порушував би цілу машинерію. Ще інший хоче використати навіть найдрібніші хвилі й будує в тій цілі відповідні уладження у Бяріц.

На ще іншу гадку впав німецький винахідник Гонеф; бабажає він використати силу вітру, що чейже все панує на морі! Якжеж це зробити?

На морі хоче він вибудувати електричний острів. Два кораблі закидають якори біля себе на повному морі. Вони піддержували би велитенський вітряк, що постійно був би в русі (з огляду на пануючі вітри). Велика керма над вітряком уставлює його все в напрямі вітру. На кораблях знаходяться динамомашини; тут витворюється електрична енерґія, що її підморським каблем переноситься на сушу, Ціла конструкція є так подумана, що кораблі можуть усе уставлятися в корисному положенні до напряму вітру.

Цілий цей проєкт можна легко перевести; треба на те лиш кілька міліонів долярів, але покищо інж. Гонеф не має їх і жде терпеливо на мецената.

— Ти чого плачеш, Івасю?

— Ми бавилися в полярних мандрівників, а я маю бути Ескімос і випити Павлусів тран!

На літнищі.

— То чудово тут, така самота!

— Так, одначе треба би мати кількох людей, щоб із ними про це говорити собі.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (137)

Коли в таборі всі поснули, Тарзан потайки проховзнувся крізь варту. В шатрі з ріжними засобами він знайшов скриньку з динамітом і з нею щез у лісі. Після того він наново видрапався по височенне збоче гори. Так пять раз відбував він дорогу то вгору, то вділ. За останним разом він приніс електричну машину до розсаджування скал.

Він поспішно працював у Долині Діямантів, насаджуючи динамітові патрони у відповідних відступах у скалі, попід котру плила ріка. Досвітком сильний вибух потряс цілою околицею і ціла скельна гора завалилася та припинила біг ріки. Тарзан приглядався з приємністю вислідови своєї праці.

Тепер почало творитись озеро довкруги великого збоча, а з нього почала випливати вода через пропасть, що лише через неї можна було дістатися в долину. Ґорні боятся води. Отже в той спосіб ціле племя Творця було раз на все відтяте від світа і не могло більше загрожувати мирним подорожнім, які там могли колись прибути.

Тепер горилячий нарід міг також сам над собою працювати в своїм недоступнім місті. Задоволений із вислідоу своєї гуманної роботи, Тарзан почав спускатися по збочу востанне. Але як він глядів у діл, завважав якийсь незвичайний рух у таборі виправи, що прибула з Голиводу.